

Auditrapport CIOT 2016

Concernaudit i.s.m. auditfuncties eenheden

Concept ter vaststelling KL

1.0

1 augustus 2017

Vertrouwelijk

Documentinformatie

Versiegeschiedenis

Versie	Versie datum	Samenvatting van de aanpassing	Gemarkeerde wijzigingen
1.0	2 november 2017	Concept ter vaststelling KL	Geen wijzigingen
0.6	19 oktober 2017	Beleidsreacties PFH 112-centrale en PFH Opsporing a.i. opgenomen	Nee
0.5	1 augustus 2017	Tekstuele wijzigingen (plaatsvervangend korpschef en portefeuillehouder Opsporing)	Ja
0.2	27 juni 2017	Tekstuele wijzigingen (eenheden)	Nee
Concept ter review dd 26 juni 2017	26 juni 2017	N.v.t.	N.v.t.

Distributie

Versie	Verzend datum	Naam	Afdeling / Functie
1.0	2 november 2017	KLO	
0.6	24 oktober 2017	Portefeuillehouder 112-centrale Portefeuillehouder opsporing a.i.	
0.5	1 augustus 2017	Plaatsvervangend korpschef Directie Operatiën afdeling Beleidsontwikkeling Portefeuillehouder Opsporing Portefeuillehouder LMO	
0.2	27 juni 2017	Plaatsvervangend korpschef Directie Operatiën afdeling Beleidsontwikkeling Portefeuillehouder Opsporing	
Concept ter review dd 26 juni 2017	26 juni 2017	Functie Eenheidsauditoren van alle eenheden	Eenheidsauditoren

©2017 Politie, all rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoudsopgave

Documentinformatie	2
Inhoudsopgave.....	2
Aanleiding, doel en werkwijze audit.....	4
Aanleiding	4
Doel audit.....	4
Werkwijze.....	4
Leeswijzer	5
1. Verstrekking van telecomgegevens aan de politie	6
2. Belangrijkste conclusies en aanbevelingen.....	8
2.1. Landelijke procedure (bevragingen)	8
2.2. Autoriseren	8
2.3. 112-centrale.....	9
2.4. Validatie steekproef	10
3. Bevindingen.....	11
3.1. Bevragingen CIS.....	11
3.1.1. Bekendheid van de procedure.....	11
3.1.2. Het gebruik van CIS (webcliënt CIOT)	11
3.1.3. Het toetsen van aanvragen	12
3.1.4. Archivering	13
3.1.5. Periodieke controle.....	13
3.1.6. Toegangscontrole.....	13
3.2. Autorisaties.....	14
3.2.1. Invulling taken beheerder	14
3.2.2. Aanwijzing door de korpschef.....	14
3.2.3. Opsporingsambtenaar of gecertificeerd BOA	15
3.2.4. Deelname opleidingsdag CIOT	15
3.2.5. Aanwijzing en rol landelijk coördinator	15
3.3. 112-centrale.....	15
3.3.1. Wettelijk kader en voorwaarden	16
3.3.2. Archivering	16
3.4. Validatie steekproef	16
3.4.1. Uitvoering steekproef	16
Bijlage 1: toetskader steekproef	18

Aanleiding, doel en werkwijze audit

Aanleiding

De politie kan via het Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie (CIOT) klantgegevens van telecomaandieners opvragen. De politie gebruikt deze informatie voor opsporingshandelingen en bij noodhulpverlening door de meldkamers.

Telecom- en internetbedrijven zijn wettelijk verplicht om persoonlijke gegevens die bij IP-adressen, telefoonnummers en e-mailadressen horen, beschikbaar te stellen aan het CIOT. Namens de minister van Veiligheid en Justitie zorgt het CIOT ervoor dat deze informatie, op verzoek, aan de politie wordt verstrekt. Hiertoe beheert het CIOT een geautomatiseerd informatiesysteem (CIS) voor telefoon- en internetgegevens.

Regels voor de verstrekking van gegevens van aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en –diensten met het oog op het onderzoek van telecommunicatie zijn vastgelegd in het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie.

In dit besluit wordt in artikel 8 aangegeven dat de minister van Veiligheid en Justitie jaarlijks een verslag opstelt van een audit naar de goede uitvoering van dit besluit door de aanbieders van openbare telecomdiensten, van openbare telecommunicatienetwerkdiensten, van openbare telecommunicatienetwerken, het informatiepunt, de arrondissementsparketten en de politie, of andere opsporingsdiensten.

Daarbij worden ten minste de volgende onderwerpen behandeld:

- a) de werking van het systeem;
- b) de kwaliteit van de verstrekking van gegevens;
- c) de bevraging van gegevens.

Voor de politie geldt dat de jaarlijkse audit naar de vaststelling van de goede uitvoering van het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie sinds 2013 onder verantwoordelijkheid van de korpschef politie valt. De korpschef heeft hiervoor de afdeling concernaudit opdracht gegeven tot het uitvoeren van een politiebrede audit over het kalenderjaar 2016. Concernaudit heeft deze audit in samenwerking met de auditfuncties binnen de eenheden van de politie uitgevoerd.

Doel audit

Het doel van de audit is inzicht te geven in welke mate de politie voldoet aan de regels en afspraken gesteld aan de uitvoering van de bevraging van klantgegevens van telecom- en internetbedrijven via het CIOT. De periode van onderzoek is 2016.

Deze regels en afspraken zijn vastgelegd in:

- Het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie, gewijzigd 01-01-2013;
- Het Service Level Agreement (SLA) tussen CIOT en de politie, versie 2.7;
- Het Dossier Afspraken en Procedures (DAP) tussen CIOT en de politie, versie 2.7.

Werkwijze

De audit is uitgevoerd door Concernaudit in samenwerking met auditoren uit de auditfuncties binnen de eenheden van de politie. Het gehanteerde toetsingskader is vastgesteld aan de hand van de regels en afspraken zoals vastgelegd in het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie, het SLA en het DAP. Voor de uitvoering van de audit is gebruik gemaakt van interviews en documentenonderzoek. Ter validatie is aanvullend een steekproef uitgevoerd op de CIS-bevragingen in 2016, naar de naleving van bovengenoemde regels en afspraken. Mede op basis van voorgaande audits zijn verbeteringen in de procedure rond CIS-bevragingen aangebracht en is de landelijke uniformiteit beter geborgd. Dit heeft ruimte gegeven voor een verdere verdieping van de audit.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft een toelichting op en een korte indruk van het proces van verstrekking van de telecomgegevens binnen de politie.

Hoofdstuk 2 geeft kort de belangrijkste conclusies en aanbevelingen weer.

Hoofdstuk 3 geeft een volledig overzicht van de bevindingen.

1. Verstrekking van telecomgegevens aan de politie

De politie kan via het CIOT (Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie) actuele klantgegevens opvragen van telecomaandieners. De politie is bevoegd deze informatie op te vragen in het kader van met name opsporingshandelingen. Het CIOT stelt deze gegevens beschikbaar via het CIOT Informatie Systeem (CIS). Toegang tot het CIS wordt door het CIOT verleend aan hiervoor geautoriseerde medewerkers (CIS-bevragers), via hiertoe door CIOT geautoriseerde werkplekken.

Een CIS-bevrager voert aan de hand van een rechtmatig verzoek van een opsporingsbevoegde of naar aanleiding van acute noodhulp de bevraging in het CIS in en verstrekt vervolgens het ontvangen antwoord aan de aanvrager.

Regels en afspraken over deze verstrekking van telecomgegevens zijn vastgelegd in:

- het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie, gewijzigd 01-01-2013;
- het Service Level Agreement (SLA) tussen CIOT en de politie, versie 2.7;
- het Dossier Afspraken en Procedures (DAP) tussen CIOT en de politie, versie 2.7.

De CIS-bevragingen voor de eenheden worden uitgevoerd binnen Gemeenschappelijke BOB-kamers (GBK) per eenheid. Bij de landelijke eenheid worden de reguliere bevragingen uitgevoerd bij de afdeling Operationele Informatieverwerking (OIV). De afdeling Interceptie en Sensing (I&S) verzorgt de spoedbevragingen buiten kantooruren, de no-hit doorbevragingen en de afdeling I&S is het uitwijkpunt bij calamiteiten.

Deze CIS-bevragingen vinden hun basis in het wetboek van strafvordering (WvSv).

De politie maakt gebruik van terminals die specifiek zijn geautoriseerd voor het doen van CIS-bevragingen door het CIOT. De ruimte waarin deze terminals zijn geplaatst is geclassificeerd als zijnde een kritische ruimte en dient alleen toegankelijk te zijn voor aangewezen bevoegd personeel.

Het CIOT beheert tevens de systeembevoegdheden (autorisaties) in het CIS.

Elke eenheid heeft naast CIS-bevragers ook maximaal twee beheerders. Een beheerder voert onder meer het beheer over de CIS-bevragers en ziet toe op de autorisaties van deze CIS-bevragers.

De beheerder verzorgt de aanmelding en afmelding van autorisaties van CIS-bevragers aan het CIOT, de landelijk coördinator doet dit voor de autorisaties van beheerders.

CIS-bevragers en beheerders dienen ten minste te voldoen aan de volgende criteria:

- aangewezen door de korpschef;
- opsporingsambtenaar of gecertificeerd BOA;
- deelname opleidingsdag (CIS-bevrager/beheerder) bij het CIOT.

In 2016 zijn verbeteringen geïnitieerd in de processen en systemen rondom de CIS-bevragingen. Deze verbeteringen zijn mede de basis geweest voor de actualisatie van de landelijke procedure CIS-bevragingen ('Procedure CIOT-bevragingen'). Deze procedure is geformaliseerd op 27 juni 2016 en is verspreid aan de politiechefs van de eenheden, hoofden politieprofessie en de coördinatoren GBK's op 1 september 2016.

Ter ondersteuning van het doen van aanvragen in het kader van bijzondere opsporingsbevoegdheden (BOB), waaronder een aanvraag voor telecommunicatiegegevens, heeft een aantal eenheden in samenwerking met OM handreikingen BOB-aanvragen gemaakt. Deze handreikingen geven de opsporingsbevoegde inzicht in de BOB-systematiek en in de basisstructuur voor aanvragen. Een voorbeeld hiervan is de 'Handreiking BOB-aanvragen' gemaakt door het kwaliteitsprogramma politie en het openbaar ministerie in de eenheid Den Haag.

Daarnaast voert de 112-centrale ten behoeve van de meldkamers van de eenheden en de 112-centrale zelf ook CIS-bevragingen uit. Het doen van deze aanvragen vindt zijn wettelijke basis in de telecomwet en betreffen situaties waarin sprake is van noodhulp of dusdanig misbruik van het 112-nummer dat de bereikbaarheid van de 112-centrale of de meldkamers in gevaar komt (bijvoorbeeld de zogenoemde 'broekzakbellers').

2. Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

We constateren dat de in vorige audits aangegeven verbeterlijnen zich verder heeft doorgezet en meer geborgd is in de organisatie. De procedures zijn landelijk uniform ingericht en worden als zodanig ook uitgevoerd.

De kwaliteit van de aanvragen en van de bevragingen is verbeterd. De nieuwe landelijke procedure, het gebruik van formats en het ondersteunende systeem hebben hieraan bijgedragen. Ook de systematische wijze waarop aanvragen met fouten zijn teruggelegd door de CIS-bevragers bij de aanvragers heeft een bijdrage geleverd aan de verbetering van de kwaliteit van de aanvragen door de opsporingsbevoegden.

2.1. Landelijke procedure (bevragingen)

We constateren dat de beschrijving van de landelijke procedure op een beperkt aantal punten nog aanscherping behoeft. We noemen hierbij met name de toetsing van de CIS-bevrager op de aanvraag, waaronder de no-hitprocedure en de controle op de opsporingsbevoegdheid van de aanvrager. Vooral als er verschuivingen gaan optreden in de personeelsbezetting kan een duidelijke procedure de continuïteit van de kwaliteit borgen.

Er is nog onduidelijkheid over de wijze waarop bevragingen dienen plaats te vinden van telecomgegevens op een bepaalde datum of tijd in het verleden (de zogenoemde datum-tijdbevragingen), internationale rechtshulpverzoeken en embargo-onderzoeken.

Daarnaast is het niet duidelijk welke archiveringstermijnen gehanteerd dienen te worden, mede gezien de eisen die ook de WPG hieraan stelt.

Aanbeveling

Op dit moment wordt de landelijke procedure geactualiseerd. We bevelen dan ook aan om, voor zover dit nog niet is gebeurd, deze punten hierin mee te nemen.

Beleidsreactie portefeuillehouder Opsporing (samengevat)

Gedurende de audit hebben de landelijk coördinator CIOT en de portefeuillehouder reeds een aanzet gegeven de landelijke procedures op de aangegeven onderdelen aan te scherpen. Hierbij zijn concrete afspraken gemaakt over de verbeteracties die ingezet moeten worden.

Specialisten van Documentatie- en Informatievoorziening en Juridische zaken/Gegevensautoriteit voeren onderzoek uit naar de juiste wettelijke archiveringstermijnen. Deze termijnen worden opgenomen in de landelijke procedure en de hieraan gekoppelde werkprocessen.

Voor de opslag van de embargo-onderzoeken heeft de landelijk coördinator CIOT een tussentijdse landelijke werkwijze ingevoerd waarbij de eenheden de onderzoeksgegevens opslaan in een afgeschermd omgeving. Deze werkwijze wordt opgenomen in de landelijke procedure.

Verwachte datum uitgevoerde verbeteracties: uiterlijk 1 april 2018

2.2. Autoriseren

We constateren dat in het proces van autoriseren op een aantal punten nog niet wordt voldaan aan de regelgeving:

- De voorgeschreven aanwijzing door de korpschef gebeurt per half jaar achteraf in plaats van vooraf.
- Er ontbreekt (historisch) inzicht in de deelname aan de verplichte opleidingsdagen door CIS-bevragers en beheerders. Sinds kort (2017) geeft CIOT (opleidings-)certificaten uit na deelname aan de opleidingsdag. De beheerder en de landelijk coördinator kunnen hiermee toetsen of voldaan wordt aan de opleidingseis voordat zij CIS-bevragers en beheerders aanmelden bij het CIOT.

- Bij de aanmelding van beheerders bij het CIOT wordt niet de voorgeschreven aanwijzing van de korpschef bijgevoegd. Deze aanwijzing gebeurt, zoals aangegeven, achteraf en is er daarmee op het moment van aanmelding bij het CIOT nog niet.
- Het is niet duidelijk wie formeel nieuwe beheerders zou moeten benoemen. In de praktijk meldt de tweede beheerder de nieuwe beheerder aan bij de landelijk coördinator.
- De rol van de landelijk coördinator (taken en bevoegdheden) is (nog) niet formeel vastgesteld en de landelijk coördinator wordt ook (nog) niet formeel aangewezen. In de praktijk vervult de landelijk coördinator een belangrijke rol naar het CIOT, als aanspreekpunt, lid klankbordoverleg, aanmelding beheerders, etc.

Aanbeveling:

- Benoem formeel de landelijk coördinator en stel diens taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast, bijvoorbeeld op het gebied van kwaliteit en monitoring/toezicht.
- Zie toe op het voldoen aan alle eisen voordat een beheerder of CIS-bevrager wordt geautoriseerd. Stel vast wie formeel bevoegd is beheerders te benoemen en borg dit in de aanmelding.

Onderzoek op welke wijze de aanwijzing van de korpschef vooraf kan plaatsvinden en/of onderzoek of het mogelijk is dat iemand anders namens de korpschef de aanwijzing verzorgt.

Beleidsreactie portefeuillehouder Opsporing (samengevat).

De politie gaat binnen de mogelijkheden die de regelgeving hiervoor biedt de autorisatieprocedure aanpassen en versoepelen, zodat de daarvoor bevoegde autoriteit de CIS-bevragers sneller en flexibeler kan aanwijzen dan nu het geval is. Deze herziene procedure moet daarbij ook de garantie bieden dat bevragers uitsluitend nog geautoriseerd kunnen worden voor het CIS-bevragingssysteem nadat zij voor de uitvoering van deze werkzaamheden zijn aangewezen.

Verwachte datum uitgevoerde verbeteracties: uiterlijk 1 april 2018

2.3. 112-centrale

De 112-centrale voert ten behoeve van de meldkamers van de eenheden en de 112-centrale zelf CIS-bevragingen uit. Het doen van aanvragen hiervoor vindt zijn wettelijke basis in de telecomwet en betreffen situaties waarin sprake is van noodhulp of dusdanig misbruik van het 112-nummerdat de bereikbaarheid van de 112-centrale of de meldkamers in gevaar komt (bijvoorbeeld de zogenoemde 'broekzakbellers').

De telecomwet schrijft voor dat telecomaانبieders verplicht zijn om de NAWP gegevens (naam, adres, woonplaats, postcode) gelijktijdig met de oproep mee te leveren aan de meldkamers en de 112-centrale. In de praktijk is het nog niet gelukt om de telecomaانبieders de NAWP-gegevens mee te laten leveren bij de oproepgegevens en missen de meldkamers en de 112-centrale de NAWP-gegevens van de oproepers bij noodhulp. Door de toegang tot het CIS is het mogelijk om toch deze noodzakelijke gegevens te krijgen ten behoeve van noodhulp en het bovengenoemde misbruik van het 112-nummer.

Voor het toestaan voor het doen van CIS-bevragingen door de 112-centrale en de kaders waarbinnen dit zou mogen, is het niet gelukt om een eenduidig inzicht te krijgen in het juridisch kader.

Aanvragen in het kader van noodhulp hebben een ander karakter dan opsporing. De voorwaarden voor het kunnen gebruiken van het CIS conform het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie, het SLA en het DAP verhouden zich onvoldoende tot het spoedeisende karakter van de noodhulp. In de praktijk zien we hierdoor dat op een aantal punten voor de noodhulp en misbruik van het 112-nummer afwijkend van de regelgeving wordt gehandeld.

Aanbeveling:

We bevelen aan op korte termijn in overleg met DG-RR en DG-POL te komen tot duidelijkheid over, voor noodhulp passende, voorwaarden voor het gebruik van het CIOT ten behoeve van het opvragen van

NAWP-gegevens bij noodhulp en/of te komen tot afspraken over het meeleveren van deze gegevens bij oproepen noodhulp door telecomaانبieders, zoals de wet dit voorschrijft.

Beleidsreactie Landelijke eenheid (samengevat)

Wij onderschrijven de uitkomst en hechten eraan de bestaande gedoogsituatie zo snel mogelijk om te zetten naar een structurele oplossing die voldoet aan de wettelijke verplichtingen.

Wij stellen voor om in te zetten op een korte verlenging van de gedoogsituatie tot de zomer van 2018. In de zomer van 2018 zal het nieuwe platform 1-1-2 operationeel gaan. In deze oplossing is voorzien dat de NAWP-gegevens zichtbaar zullen zijn voor de 1-1-2-centrale. Deze gegevens worden dan ook gelogd en blijven beschikbaar voor navraag, noodhulp of bestrijding misbruik. Met de invoering van het platform 1-1-2-centrale zal de noodzaak voor de CIOT-bevragingen niet langer aan de orde zijn. Sinds juni 2017 is al een mini NAWP-cliënt geïmplementeerd bij de 1-1-2-centrale die ervoor zorgt dat er alleen bij uitzonderingen nog gebruik gemaakt wordt van CIOT-bevragingen en waardoor het aantal bevragingen reeds fors minder is dan in het verleden.

Mocht, in tegenstelling tot de verwachtingen, het platform 1-1-2 de CIOT bevragingen niet kunnen ondervangen, dan zullen we alsnog een wetgevingsverkenning in gang zetten.

2.4. Validatie steekproef

De resultaten van de steekproef van ruim 800 CIS-bevragingen bevestigen de hierboven genoemde opgaande lijn en laten geen bijzondere afwijkingen zien.

3. Bevindingen

Op basis van de uitgevoerde audit komen we tot de onderstaande bevindingen. De bevindingen hebben betrekking op de onderdelen bevragingen (3.1.) en de autorisaties (3.2.). De bevindingen bij de 112-centrale staan apart weergegeven (3.3.), dit gezien het specifieke karakter.

Ter validatie van de onderzoeksresultaten is een steekproef uitgevoerd op de CIS-bevragingen in 2016, de bevindingen hierover staan in hoofdstuk 3.4.

Paragraaf 3.1 Bevragingen CIS

Paragraaf 3.2 Autorisaties

Paragraaf 3.3 112-centrale

Paragraaf 3.4 Validatie steekproef

3.1. Bevragingen CIS

3.1.1. Bekendheid van de procedure

De politie maakt gebruik van een landelijke procedure vastgelegd in de 'Procedure CIOT bevragingen'. Deze procedure CIOT bevragingen is medio 2016 geactualiseerd en op 1 september 2016 verspreid naar onder meer de politiechefs van de eenheden en hoofden Gemeenschappelijke BOB-kamer (GBK).

Bevinding:

Uit interviews blijkt dat de procedure CIOT bevragingen over het algemeen bekend is. De geïnterviewde functionarissen bij Interceptie & Sensing (I&S) en bij de 112-centrale geven aan dat zij niet op de hoogte te zijn van de formele procedure CIOT bevragingen van 1 september 2016.

3.1.2. Het gebruik van CIS (webcliënt CIOT)

Voor het opvragen van klantgegevens bij de telecomaانبieders wordt alleen het CIS (webcliënt CIOT) gebruikt. Uitzonderingen hierop zijn:

- doorbevraging na no-hit (bevraging geeft aan geen resultaat gevonden);
- calamiteiten.

Deze processen worden alleen uitgevoerd door CIS-bevragers van I&S. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het systeem WMS.

Bevindingen:

- Incidenteel geven CIS-bevragers in een aantal eenheden aan dat zij na een no-hit zelf contact zoeken met de betreffende telecomaانبieder. De site van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) geeft de mogelijkheid op basis van het telefoonnummer de actuele telecomprovider te vinden. Deze CIS-bevragers geven hierbij aan dat ze niet bekend waren met het proces doorbevraging op basis van no-hit (bevraging geeft aan geen resultaat gevonden). We stellen vast op basis van interviews bij CIS-bevragers dat telecomproviders wisselend omgaan met deze aanvragen, een aantal telecomaانبieders weigert de bevraging, eventueel met een verwijzing naar I&S en een aantal geeft de gevraagde informatie. Door de bevraging rechtstreeks bij de telecomaانبieder uit te voeren blijft deze no-hit ook buiten zicht van het CIOT. Het CIOT kan bijvoorbeeld een telecomaانبieder een boete opleggen als blijkt dat een aanvraag onterecht tot een no-hit heeft geleid.
- Meestal betreffen bevragingen actuele gegevens. Het kan echter voorkomen (na een no-hit) dat bij een bevraging wordt gevraagd naar klantgegevens bij telecomaانبieders op een bepaalde datum in het verleden (de zogenoemde datum-tijd bevragingen). Het CIS geeft alleen geautomatiseerd toegang tot actuele gegevens van de telecomaانبieders. Voor het doen van de zogenoemde datum-tijd bevragingen zijn de kaders en procedure nog niet vastgesteld. Uit interviews blijkt dat dit in de

praktijk bij enkele eenheden verschillend wordt ingevuld, ofwel CIS-bevragers in eenheden hebben zelf contact met de telecomaandbieder ofwel I&S voert de bevraging in via WMS vanuit de procedure no-hit.

3.1.3. Het toetsen van aanvragen

Voorafgaand aan de bevraging dienen de CIS-bevragers de aanvraag van de opsporingsambtenaar of officier van justitie (OvJ) te toetsen op de naleving van de voorschriften. In de landelijke procedure zijn de criteria voor deze toetsing beschreven.

- Vaak komt een aanvraag binnen van een opsporingsbevoegde of officier van justitie (OvJ), Er zijn ook geautomatiseerde aanvragen. Deze worden door het informatiesysteem SUMM-IT gegenereerd in de vorm van een txt-bestand. Deze aanvragen hebben betrekking op telefoonnummers uit lopende taps of historische (telefoon) verkeersgegevens waarvoor al een machtiging door de OvJ is afgegeven. Hierbij is op voorhand toestemming verleend voor het bevragen van de voorkomende telefoonnummers. De toets van de CIS-bevrager op de aanvraag beperkt zich hier tot een controle op de aanwezigheid van een parketnummer.
- Er kan sprake zijn van een spoedbevraging. Hierbij dient sprake te zijn van een van de genoemde spoedcriteria. Bij een spoedbevraging kan via de mail (format spoedmail) een bevraging worden aangevraagd en dient het proces-verbaal (PV) binnen 3x24 uur te worden nageleverd.

Het proces van CIS-bevragen wordt geautomatiseerd ondersteund door Poli-OM. De landelijke eenheid waaronder ook de 112-centrale en I&S, maakt nog geen gebruik van Poli-OM.

We hebben vastgesteld dat mede door het gebruik van formats, de landelijke procedure en het gebruik van Poli-OM landelijke eenduidigheid bestaat. Dit betreft aanvragen, afhandeling en archivering van en de toetsing op CIS-bevragingen.

Op basis van interviews en documentenonderzoek ten behoeve van de steekproef is tevens vastgesteld dat de CIS-bevragers systematisch foutieve aanvragen retourneren aan de betreffende aanvragers. Dit heeft er mede toe geleid, volgens CIS-bevragers en beheerders, dat ook de kwaliteit van de aangeleverde aanvragen door de CIS-bevragers en beheerders sterk toe is genomen. Het aantal aanvragen wat teruggaat naar de aanvrager vanwege een geconstateerde fout is verminderd.

Bevindingen:

- Na het in werking treden van de formele procedure CIOT-bevragingen (1 september 2016) is richting de landelijk coördinator CIOT het signaal afgegeven dat de (schriftelijke) procedure op een aantal punten nog aanscherping behoeft. Gedurende de looptijd van de audit zijn verduidelijkingen, aanvullingen, en in beperkt mate correcties aangebracht in een nog te formaliseren versie. Een van deze wijzigingen betreft de gegevens die door de CIS-bevrager dienen te worden getoetst. Uit interviews bij de eenheden komt naar voren dat de wijze waarop de toetsingen zijn beschreven op punten nog aanscherping behoeven. Er staat bijvoorbeeld wel aangegeven wat het onderwerp van toetsing is, maar wat er precies moet worden getoetst kan verschillend worden geïnterpreteerd. Nieuwe medewerkers worden, na de opleiding, ingewerkt door ervaren krachten. Hierdoor wordt het risico in de praktijk deels opgevangen.
- In één van de eenheden is het proces van machtigingen door de OvJ gewijzigd waardoor bij de aanvraag voor een bevraging alleen een niet-ondertekende machtiging OvJ aanwezig is. Het scannen van de door de OvJ ondertekende machtiging vindt op een later moment plaats. Hierdoor wordt de gescande ondertekende machtiging pas na bevraging naar het GBK worden verzonden. De CIS-bevrager heeft hierdoor ten tijde van de bevraging niet de beschikking over de ondertekende machtiging. Tevens wordt het eventueel niet ontvangen van de gescande ondertekende machtigingen niet systeemtechnisch gesignaleerd. Deze posten staan in het systeem geregistreerd als afgehandeld en kunnen alleen handmatig geagendeerd en gerappelleerd worden.
- Eén van de controles die de CIS-bevrager uitvoert op de aangeleverde aanvraag, is de controle op de opsporingsbevoegdheid van de aanvrager. Uit interviews blijkt dat deze controle wordt uitgevoerd aan de hand van de functiebenaming van de aanvrager in het PV. Met de vorming van de politie zijn

functiebenamingen gewijzigd, waardoor de opsporingsbevoegdheid niet in alle gevallen meer uit de functienaam te herleiden is.

- Bij spoedbevragingen dienen de aanvullende stukken binnen 3x24 uur te worden aangeleverd. Het systeem Poli-Om voorziet hierin door de posten als 'openstaand' zichtbaar te houden en automatisch te reclameren bij de aanvrager. Uit interviews en uit de steekproef is gebleken dat het voorkomt dat de termijn van 3x24 uur wordt overschreden, de overschrijding beperkt zich in zijn algemeenheid tot maximaal 1 week.
- Uit interviews en uit de controle op de steekproef is gebleken dat er naast de in de procedure aangegeven soorten aanvragen in de praktijk ook aanvragen binnenkomen op basis van een internationaal rechtshulpverzoek. Deze procedure dient nog te worden vastgesteld en vastgelegd in de Procedure CIOT-bevragingen.

3.1.4. Archivering

Zowel de aanvraag als het ontvangen resultaat worden gearchiveerd. Het systeem Poli-Om ondersteunt hierin.

Bevinding:

- In de procedure wordt een archiveringstermijn van 7 jaar genoemd. De termijn van 7 jaar is niet verder onderbouwd en lijkt strijdig met de WPG (maximaal 5 jaar). In de praktijk worden er verschillende termijnen gehanteerd, waarbij we in ieder geval geen kortere termijn dan 3 jaar zijn tegengekomen. Het is niet duidelijk wat de archiveringstermijn zou moeten zijn.
- In de praktijk komt het voor dat er bevragingen worden gedaan ten behoeve van embargo-onderzoeken. In dit geval mag er geen archivering bij de GBK plaatsvinden. Ook kan de officier van justitie een bevel geven tot verwijdering van specifieke politiegegevens. Zowel voor de verwijdering op verzoek van de officier van justitie als voor het embargo-onderzoek is niet vastgesteld wat minimaal gearchiveerd moet worden om de bevraging achteraf te kunnen verantwoorden (zoals bij een periodieke controle of audit). Tijdens de audit is dit punt opgepakt door de landelijk coördinator CIOT.

3.1.5. Periodieke controle

Beheerders binnen de eenheden controleren eens per 3 maanden minimaal 20 bevragingen op een juiste verwerking en archivering. Deze controle inclusief de nazorg op de bevindingen wordt vastgelegd.

Bevindingen:

- We stellen vast dat alle eenheden deze controle zoals aangegeven uitvoeren met uitzondering van de afdeling I&S. I&S voert alleen bevragingen uit ten behoeve van andere eenheden. Deze bevragingen worden in de betreffende eenheid afgehandeld en gearchiveerd. We stellen vast dat een controle op juiste verwerking inzicht kan verschaffen over de kwaliteit van de verwerkingen bij I&S, de controle op de nalevering en kwaliteit van de ontvangen documenten vindt plaats bij de GBK van de betreffende eenheid.

3.1.6. Toegangscontrole

De ruimte waarin de voor CIS geautoriseerde terminals zijn geplaatst is alleen toegankelijk voor aangewezen bevoegd personeel en is geclassificeerd als zijnde een kritische ruimte.

Bevinding:

Er zijn steeds meer locaties die gaan werken met een paslezer, veelal als vervanging van een met een sleutel af te sluiten ruimte. In een aantal gevallen is de GBK geplaatst binnen OM, Rechtbank of Paleis van Justitie en valt onder de daar geldende regelgeving. Uit interviews blijkt dat er nog, met name bij

externe ruimten, onvoldoende zicht is op wie daadwerkelijk geautoriseerd zijn voor de toegang tot de ruimte.

Uit interview en waarneming bij verschillende GBK's constateren we dat CIS-bevragers en beheerders in de praktijk al wel zorgvuldig en bewust omgaan met het fysiek toegang verlenen tot de ruimte en de informatie in het CIS-systeem, door bijvoorbeeld een goede uitlogdiscipline en het afschermen van het beeldscherm voor onbevoegden.

3.2. Autorisaties

Een bevraging moet worden uitgevoerd door een CIS-bevrager, een hiertoe geautoriseerd ambtenaar.

De korpschef wijst per eenheid tevens maximaal twee beheerders aan. Taken en verantwoordelijkheden van deze beheerders zijn (in het kader van autorisaties):

- het voeren van het beheer over de CIS-bevragers van de betreffende eenheid;
- aanvragen en opheffen van gebruikersaccounts;
- aanvragen van wachtwoord resets;
- het uitreiken van de gebruikersaccounts.

CIS-bevragers en beheerders dienen ten minste te voldoen aan de volgende criteria:

- aangewezen door de korpschef;
- opsporingsambtenaar of BOA;
- deelname opleidingsdag (CIS-bevrager/beheerder) CIOT.

We stellen vast dat in de procedure CIOT-bevragingen het proces van autorisatieverlening is opgenomen. Hierin wordt aangegeven dat het aanvragen, opheffen en het aanvragen van een wachtwoordreset van een CIS-bevrager door de beheerder via het standaardformulier wordt gemeld aan de servicedesk CIOT. Het aanvragen, opheffen en aanvragen van een wachtwoordreset voor de beheerders wordt gedaan door de landelijk coördinator CIOT.

3.2.1. Invulling taken beheerder

Bevinding:

- De taken en verantwoordelijkheden van beheerders, zoals aangegeven, worden over het algemeen uitgevoerd door de beheerders van de eenheden. Bij I&S wordt een deel van de rol van de beheerder, waaronder de uitgifte van wachtwoorden, uitgevoerd door de systeembeheerder I&S, de beheerder heeft zelf geen toegang tot de afdeling I&S vanwege het vertrouwelijke karakter de werkzaamheden van I&S.

3.2.2. Aanwijzing door de korpschef

CIS-bevragers en beheerders dienen te zijn aangewezen door de korpschef.

Bevindingen:

- Er is sprake van een aanwijzing achteraf van beheerders en CIS-bevragers door de korpschef. Daarnaast is er onduidelijkheid over de bevoegdheid tot het aanwijzen van nieuwe beheerders.
 - Wij stellen vast dat de korpschef de aanwijzing van alle actieve gebruikers (CIS-bevragers en beheerders) ongeveer twee maal per jaar bekrachtigd via een lijst met alle actieve gebruikers. Deze bekrachtiging van beheerders en CIS-bevragers vindt hiermee niet vooraf plaats maar maximaal zes maanden na het afgeven van de systeemautorisatie.
 - Bij de aanmelding van nieuwe beheerders dient goedkeuring van de korpschef als bijlage bij het aanmeldingsformulier (formulier aanvraag CIS account lokale beheerder) gevoegd te worden en verstuurd te worden aan de servicedesk CIOT. De landelijk coördinator keurt de aanmelding op dit formulier goed. Er wordt echter geen schriftelijke goedkeuring korpschef bijgevoegd.

- Uit de interviews blijkt dat een vertrekkende beheerder of de tweede beheerder van een eenheid de aanmelding verzorgt van een nieuwe beheerder aan de landelijk coördinator CIOT. Het is niet duidelijk wie bevoegd is nieuwe beheerders te benoemen.

3.2.3. Opsporingsambtenaar of gecertificeerd BOA

Van elke actieve gebruiker (CIS-bevragers en beheerders) in 2016 is door concernaudit vastgesteld dat deze ten tijde van zijn/haar bevragingen opsporingsambtenaar of gecertificeerd BOA was.

3.2.4. Deelname opleidingsdag CIOT

De lokale beheerders melden nieuwe CIS-bevragers bij CIOT aan voor deelname aan de opleidingsdag CIOT. De landelijk coördinator meldt de beheerders aan.

Bevinding:

Er is geen historisch inzicht in de deelnames aan de opleidingsdagen van de actieve CIS-bevragers en beheerders.

- Tot voor kort werd deelname aan een opleidingsdag niet bevestigd door CIOT. Abusievelijk is men in de veronderstelling geweest dat CIOT bij afgifte van de autorisaties toetst of de betreffende te autoriseren CIS-bevragers en beheerders daadwerkelijk aan een opleidingsdag hebben deelgenomen. Hierdoor bestaat het risico dat er beheerders en CIS-bevragers zijn die de opleidingsdag niet of pas na de autorisatie hebben gevolgd. Doordat de landelijk coördinator zelf als mededocent de opleiding CIOT geeft, weet hij bij de aanstelling van een nieuwe beheerder of deze beheerdersopleiding heeft gedaan. Beheerders en CIS-bevragers geven zelf in de interviews aan de opleidingsdag te hebben doorlopen met uitzondering van één nieuwe beheerder. De opleidingsdag was hiervoor al wel gepland. Sinds kort ontvangen deelnemers aan de opleidingsdag een certificaat. Op basis hiervan kan de beheerder en de landelijk coördinator CIOT toetsen of wordt voldaan aan deze eis voordat de autorisatie wordt aangevraagd.

3.2.5. Aanwijzing en rol landelijk coördinator

Bevinding:

- De rol van landelijk coördinator is niet opgenomen in wet- en regelgeving en niet formeel ingericht binnen de politie. De landelijk coördinator geeft aan dat de rol niet formeel is vastgesteld, bijvoorbeeld door middel van een besluit en ingericht. De rol van landelijk coördinator wordt nu vormgegeven door een beheerder van een eenheid, die dit landelijk oppakt naast zijn beheerderstaken. In de praktijk is de landelijk coördinator onder andere het eerste aanspreekpunt voor CIOT, verzorgt deze de aanmelding/reset wachtwoord/ opheffen CIS account van de lokale beheerders, is lid van het klankbordoverleg namens de politie, beheert en actualiseert de procedure en is docent van de opleiding CIOT.

3.3. 112-centrale

De 112-centrale voert ten behoeve van de meldkamers van de eenheden en de 112-centrale zelf CIS-bevragingen uit. De aanvragen hiervoor vinden hun wettelijke basis in de telecomwet en betreffen situaties waarin sprake is van acute noodhulp of dusdanig misbruik van het 112-nummer dat de bereikbaarheid van de 112-centrale of de meldkamers in gevaar komt (bijvoorbeeld de zogenoemde 'broekzakbellers'). Gezien het specifieke karakter worden de bevindingen hierover hier separaat weergegeven.

De telecomwet schrijft voor dat telecomaandieners verplicht zijn om de NAWP gegevens (naam, adres, woonplaats, postcode) gelijktijdig met de oproep mee te leveren aan de meldkamers en de 112-centrale. In de praktijk is het nog niet gelukt om de telecomaandieners de NAWP-gegevens mee te laten leveren bij de oproepgegevens en missen de meldkamers en de 112-centrale de NAWP-gegevens bij de oproepers

bij noodhulp. Door de toegang tot het CIS is het mogelijk om toch de noodzakelijke gegevens te krijgen ten behoeve van noodhulp en het bovengenoemde misbruik van het 112-nummer.

Artikel 11 van de telecomwet regelt dat verstrekking van nummers en gegevens met het oog op de hulpverlening in noodsituaties slechts plaatsvindt aan aangewezen publieke diensten belast met hulpverleningstaken. De verstrekking van nummers en gegevens met het oog op de bestrijding van het misbruik van een alarmnummer voor publieke diensten vindt slechts plaats aan degene die op grond van artikel 141 of 142 van het Wetboek van Strafvordering is belast met de opsporing van strafbare feiten.

Het besluit verstrekking telecomgegevens, het SLA en het DAP richten zich met name op de aanvragen op basis van grondslagen van het Wetboek van Strafvordering. Tijdens de audit is getracht te komen tot het vaststellen van het juridisch kader voor de 112-centrale. Voor het doen van CIS-bevragingen door de 112-centrale en de kaders waarbinnen dit zou mogen, is het is niet gelukt om eenduidig inzicht te krijgen het juridisch kader.

3.3.1. Wettelijk kader en voorwaarden

Bevinding:

In interviews binnen de politie en met CIOT is aangegeven dat er in het verleden een afspraak is gemaakt over de wijze waarop de 112-centrale dient om te gaan met CIS-bevragingen. De inhoud en vastlegging van deze afspraak zijn tijdens de audit niet meer aangetroffen.

Een genoemd uitgangspunt, dat er sprake is van een databeperking in de bevoegdheid van de CIS-bevragers van de 112-centrale, hebben we niet kunnen verifiëren. Volgens informatie van de CIOT-servicedesk hebben medewerkers van de 112-centrale dezelfde autorisatie als de CIS-bevragers bij de eenheden.

Aanvragen in het kader van noodhulp en misbruik hebben een ander karakter dan opsporing. De voorwaarden voor het kunnen gebruiken van het CIS conform het besluit verstrekking gegevens telecommunicatie, het SLA en de DAP verhouden zich onvoldoende tot het spoedeisende karakter van de noodhulp. In de praktijk zien we hierdoor dat op een aantal punten voor de noodhulp en misbruik van het 112-nummer afwijkend van de regelgeving wordt gehandeld

3.3.2. Archivering

De telecommunicatiewet stelt voor verstrekkingen van NAWP gegevens ten behoeve van noodhulp en misbruik afwijkende archiveringstermijnen voor (respectievelijk 24 uur en 2 maanden (noodhulp) en 6 maanden (misbruik)).

Bevinding:

Uit interview en waarnemingen stellen we vast dat er sprake is van daadwerkelijke archiveringstermijn tussen 1 en 2 jaar.

3.4. Validatie steekproef

3.4.1. Uitvoering steekproef

Ter validatie is aanvullend op basis van een steekproef een dossieronderzoek uitgevoerd naar de naleving van de genoemde regels en afspraken met betrekking tot verstrekking telecomgegevens. Voor de bepaling van de steekproef zijn posten geselecteerd over het kalenderjaar 2016.

De politie heeft in 2016 ruim 135.000 bevragingen uitgevoerd in het CIS. Deze CIS-bevragingen zijn de basis geweest voor het bepalen van een (representatieve) steekproef van ruim 800 bevragingen. Bij de keuze voor de bevragingen is rekening gehouden met een verdeling naar rato over de eenheden en de

soorten bevragingen en is geborgd dat van elk actief account minimaal één bevraging is opgenomen in de steekproef.

Een bevraging kan bestaan uit het opvragen van informatie betreffende meerdere telefoonnummers en/of IP-adressen.

De aanvragen behorende bij de bevragingen zijn onder meer getoetst op aanwezigheid van (mede afhankelijk van het soort bevraging):

- naam en handtekening bevoegde autoriteit
- bevel/vordering OvJ
- rechtsgrondslag en wetsartikel
- dossierkenmerk (onderzoeksnummer)

Een volledig overzicht is opgenomen in bijlage 1: format toetsing steekproef.

De uitkomst van de steekproef ondersteunt de eerder genoemde constatering dat door het gebruik van formats, de landelijke procedure en het gebruik van Poli-OM landelijk eenduidigheid is geborgd in de naleving voor wat betreft aanvragen, de toetsing op, afhandeling en archivering van CIS-bevragingen. Tevens laat de uitkomst van de steekproef zien dat de kwaliteit van de aangeleverde aanvragen is verbeterd.

Bevindingen:

- In 11 gevallen is het bevel/de vordering OvJ niet aangetroffen in Poli-OM of mailbox van de betreffende GBK of OIV. Uit interview of aangegeven in dossier blijkt dat dit in 6 gevallen embargo-onderzoeken zouden zijn, in de overige gevallen lijkt er sprake te zijn van een fout in de registratie van het CIOT-ID, een embargo-onderzoek of een verwijdering van gegevens op verzoek van OvJ. Zoals eerder vermeld, mag er geen archivering plaatsvinden van bevragingen bij embargo-onderzoeken of verwijdering op verzoek van de OvJ. Gesignaleerd is dat de afwezigheid van een aanvraag achteraf niet verklaard kan worden. De landelijk coördinator heeft inmiddels een voorstel voor aanpassing van deze procedure gemaakt.
- Door de koppeling van de CIOT-ID aan de aanvragen kan een aanvraag teruggevonden worden. Doordat dit echter een handmatige handeling is, bestaat het risico op typefouten.
- In 5 gevallen ontbrak het onderzoeksnummer op de aanvraag. Dit bleek met name te gaan over txt-bestanden die gegenereerd zijn uit SUMM-IT.
- In 9 gevallen is geconstateerd dat er sprake is van een foutieve invoer in CIS, dit betreft verwisseling rechtsgrondslag (126N/126NA) of parketnummer.
- In 1 geval ontbrak de handtekening van de opsporingsambtenaar op de aanvraag.
- In 20 gevallen constateerden we een omissie in de aanvraag, het ontbreken van: artikelnummer, korte omschrijving, herkomst telefoonnummer, aankruisen van gevraagde gegevens, identificerend kenmerk, naam aanvrager (wel dienstnummer), IP-adres (wel in bijlage genoemd), personalia verdachte, SUMM-IT-nummer. Bij 1 eenheid is geconstateerd dat in nagenoeg alle gevallen de herkomst van het telefoonnummer niet gemeld stond.
- In 3 gevallen was er sprake dat bij het completeren van een spoedaanvraag de termijn van 3 dagen is overschreden (7dagen).

In de steekproef zijn ook een aantal automatisch gegenereerde bevragingen opgenomen. Deze bevragingen worden uitgevoerd onder het parketnummer. Dit parketnummer verwijst vervolgens naar een bevel/vordering OvJ. Bij grote onderzoeken met veel bevragingen is het tijdrovend gebleken om per telefoonnummer de bijbehorende bevelen/vorderingen OvJ terug te vinden. Er is voor gekozen om dit bij een aantal bevragingen van grote onderzoeken steekproefsgewijs vast te stellen.

Bijlage 1: toetskader steekproef

CIOT-ID	
	Type aanvraag (OA, OvJ, Summlt, Spoed, 112, No Hit)
	Rechtsgrondslag
3.2. PV aanvraag CIOT bevraging opsp. ambtenaar	Eenduidige aanbieding aanvragen (mail met verplicht gebruik formats)
	Naam (pers.nr.) aanvrager aanwezig
	Identificerend kenmerk vermeld (Onderzoeksnummer)
	Handtekening bevoegde autoriteit aanwezig
	Rechtsgrondslag is ingevuld en komt overeen met toegestane wetsartikelen
	Bronvermelding (herkomst tel.nr)
	Bevoegd autoriteit is opsporingsambtenaar volgens personeelssysteem
	Personalia verdachte vermeld / indien onbekend NN
	Onderzoek bestaat in BVH?
	Onderzoek was lopend ten tijde van de aanvraag?
	Door aanvrager verlangde gegevens vermeld
3.3 Aanvraag CIOT Vordering OvJ	Eenduidige aanbieding aanvragen (mail met verplicht gebruik formats m.u.v. Summlt)
	Naam of nr aanvrager aanwezig
	Identificerend kenmerk vermeld (Onderzoeksnummer)
	Parketnummer vermeld
	Bronvermelding aanwezig
	TxT-bestand aanwezig
	Is vordering OvJ in PoliOm aanwezig
	Handtekening bevoegde autoriteit aanwezig
	Rechtsgrondslag is ingevuld en komt overeen met toegestane wetsartikelen

CIOT-ID	
3.5.1. / 3.5.2. Spoed	naam aanvrager vermeld
	parketnr / BVH / BVH icm Summlt nr.
	Bevoegde autoriteit vermeld
	Rechtsgrondslag vermeld
	criterium spoed aangekruist
	Verlangde gegevens
3.7. 112-bevraging	Documenten binnen 72 uur opgesteld?
	Controle opslag digitaal/hard copy
	E-mail met gebruik format
	112-Criterium vermeld